

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_PD_2.SADA_10

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2B-PD-2.sada-č.10

Autor: Mgr. Petr Drkal

Datum vytvoření: listopad 2012

Název DUM: Marie Terezie

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 8.

Druh učebního materiálu: prezentace

Klíčová slova: habsburská monarchie, Marie Terezie, pragmatická sankce, války o rakouské dědictví, slezské války, reformy

Anotace: Žáci v této hodině pracují pod vedením učitele, který má k prezentaci výklad nového učiva. Seznamují se s vládou Marie Terezie, problémy, které musela řešit po svém nástupu na trůn, jejími hlavními reformami. Na konci prezentace odpoví na kontrolní otázky.

Marie Terezie

Marie Terezie (1740 - 1780)

- ❖ *1717 jako Marie Terezie Valpurga Amálie Kristýna
- ❖ nejstarší dcera císaře Karla VI.
- ❖ její jediný bratr Leopold zemřel v necelých sedmi měsících
- ❖ vychovávali ji **jezuité** = učila se náboženství, dějinám, latině, francouzštině a němčině, kreslení, tanci a hudbě
- ❖ r. 1736 si vzala za manžela **Františka Štěpána Lotrinského** (o 9 let starší)
- ❖ měli spolu 16 dětí

Mladá Marie Terezie

František Štěpán Lotrinský

- ❖ aby zajistil nedělitelnost habsburských držav a v případě vymření mužské linie Habsburků nástupnictví v linii ženské, vydal Karel VI. **Pragmatickou sankci** (1713)
- ❖ po jeho smrti napadli dědická práva Marie Terezie **kurfiřti bavorský, saský a braniborský**
- ❖ bavorský kurfiřt **Karel Albrecht**, saský kurfiřt a polský král **Fridrich August** své nároky odůvodňovali sňatky s dcerami Josefa I., braniborský kurfiřt a pruský král **Fridrich II.** vznesl dědické nároky na některá slezská knížectví

Války o rakouské dědictví (1740 – 1748)

- ❖ války se sousedy = Pruskem, Bavorskem a Francií

První slezská válka (1740 – 1742)

- ❖ r. 1740 vpadli Prusové do **Slezska** = vítězství v bitvě u Molvic (1741) a poté do Čech, bitva u Chotusic (1742)
- ❖ **berlínskou mírovou smlouvou** (1742) Marie Terezie ztratila Kladsko a téměř celé Slezsko = mimo **Opavska** (bez Hlučínska) a **Těšínska**

Bavorsko-rakouská válka

- ❖ r. 1741 vpadla do **Horních Rakous** a do **Čech** bavorsko-francouzská vojska
- ❖ obsazena Praha, bavorský kurfiřt Karel Albrecht zvolen českým králem (1741)
- ❖ r. 1742 byl Karel Albrecht zvolen císařem Svaté říše římské = **Karel VII.**
- ❖ po jeho smrti r. 1745 se stal císařem **František I. Štěpán Lotrinský** (1745 – 1765)

Leopold Josef Maria von Daun

Druhá slezská válka (1744 – 1745)

- ❖ Fridrich II. znovu r. 1744 vpadl do **východních Čech**
- ❖ Marie Terezie znovu získat Slezsko, ve Varšavě (1745) byla uzavřena **protipruská koalice** (Velká Británie, Rakousko, Nizozemsko, Sasko a Polsko)
- ❖ útok rakousko-saských vojsk skončil porážkami v několika bitvách, obsazením **Drážďan** a **kapitulací Saska**
- ❖ r. 1745 uzavřen **Drážďanský mír** = Prusku zůstalo Slezsko a František Štěpán uznán císařem

Bitva u Fontenoy 1745

Třetí slezská válka

- ❖ byla součástí **sedmileté války**
- ❖ rakouskou zahraniční politiku vedl **hrabě Václav Kounic** = spojení s **Francií**
- ❖ boje na našem území = Prusové zvítězili u **Lovosic** (1756), **Štěrbohol** (1757), oblehli a ostřelovali **Prahu**, nedobyta, poražení u **Kolína** (1757, generál **Daun**)
- ❖ postup Prusů na Moravu zastaven u **Guntramovic** a **Domašova** (1758, gen. **Laudon**)
- ❖ r. 1763 uzavřen mír v **Hubertsburgu u Lipska**
- ❖ definitivní ztráta **Kladska** a většiny **Slezska**

hrabě Václav Kounic

Sedmiletá válka (1756 – 1763)

- ❖ válčící strany: **Velká Británie, Prusko a Portugalsko X Francii, Rakousku, Rusku, Švédsku, Sasku a Španělsku**
- ❖ bojiště v **Evropě, Americe, Asii, Africe** = první celosvětový konflikt
- ❖ vítězem především **Velká Británie = námořní a průmyslová velmoc**
- ❖ hranice v Evropě zůstaly stejné jako před válkou

Ernst Gideon von Laudon

Marie Terezie s rodinou

- ❖ od smrti manžela v r. 1765, až do konce života chodila v černém
- ❖ rozpory se synem Josef II., který byl od r. 1765 spoluvládcem
- ❖ musela souhlasit s rozdělením Polska mezi Prusko a Rusko r. 1772
- ❖ r. 1778 vypuká válka o bavorské dědictví, Fridrich II. znovu vpadl do Čech
- ❖ nachladila se na lovu a 29. listopadu 1780 zemřela

Reformy

- ❖ **válečné neúspěchy ukázaly nutnost reforem**
- ❖ **centralizace** = sjednocení státní správy (centrální úřady ve Vídni, zemské zrušeny)
- ❖ **byrokratizace** = odborně vzdělaní úředníci
- ❖ **germanizace**
- ❖ **soudy** = změněn trestní zákon, odstraněno mučení
- ❖ **soupis půdy** = tereziánský katastr (1747 a 1757),
poddanská (rustikál) a panská půda (dominikál),
raabizace (1775) = rozdělení části panské půdy za peníze
nevolníkům
- ❖ od r. 1753 **sčítání obyvatelstva, číslování domů,**
zavedení příjmení
- ❖ **tolarová a zlatková měna** (1 tolar = 2 zlaté, 1 zlatý = 60
krejcarů), **papírové peníze** (bankocetle)
- ❖ **jednotná soustava měr a vah**

- ❖ **hospodářství = zakládání manufaktur** (textilní, sklářské, kartounky), počátek **průmyslu**
- ❖ **školství** = do r. 1773 bylo školství v rukou jezuitů, v r. 1774 byla zavedena povinná školní docházka pro děti od 6 do 12 let
- ❖ **triviální školy** = ve větších vesnicích při farách, čtení, psaní, počítání a náboženství
- ❖ **hlavní školy** = ve větších městech, vyučovacím jazykem němčina
- ❖ **normální školy** = v zemských hlavních městech, vyučovacím jazykem němčina
- ❖ **gymnázia a univerzity**

Otázky a úkoly:

1. Jaké problémy musela vyřešit Marie Terezie při své nástupu na trůn?
2. Jaký důsledek pro Habsburskou monarchii měly války o dědictví rakouské?
3. Proč se sedmiletá válka označuje jako první celosvětový konflikt?
4. Které bitvy třetí slezské války se odehrály v našem okolí, s kterou významnou osobou jsou spojeny?
5. Jaké důvody měly reformy Marie Terezie?
6. Ve kterých oblastech se uplatnily?

Literatura:
KOLEKTIV AUTORŮ. Dějepis 7 pro ZŠ a VG UČ. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-558-4.

Obrázky:

Marie Terezie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Maria_Theresia11.jpg

Marie Terezie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Andreas_Moeller_001.jpg

František. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Joseph_II_Portrait_with_crown.jpg

Sankce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Pragmatica_Sanc.jpg

Daun. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Leopold_Daun

Bitva. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Battle-of-Fontenoy.jpg>

Laudon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Gideon_Ernst_Freiherr_von_Laudon.jpg

Kounic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Wenzel_Anton_Graf_von_Kaunitz.PNG

Rodina. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mariatheresiaoldfamily.jpg>

Vdova. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Marie-Th%C3%A9r%C3%A8se_d%27Autriche_\(1717-1780\),_atelier_d%27Anton_von_Maron.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Marie-Th%C3%A9r%C3%A8se_d%27Autriche_(1717-1780),_atelier_d%27Anton_von_Maron.jpg)